

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 3/2012-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. októbra 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť JUDr. Ing. D. Ď., H., Č., a akademickej maliarky a sochárky M. T., B., zastúpených advokátom JUDr. J. H., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/2001 po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 103/09-39 z 28. júla 2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. Ing. D. Ď. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/2001

v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 103/09-39 z 28. júla 2009 porušené boli.

2. JUDr. Ing. D. Ď. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Nové Zámky povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Nové Zámky je povinný uhradiť JUDr. Ing. D. Ď. trovy konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. H., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Sťažnosti akademickej maliarky a sochárky M. T. nevyhovujú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. augusta 2011 doručená sťažnosť JUDr. Ing. D. Ď., H., Č. (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“), a akademickej maliarky a sochárky M. T., B. (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“), pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/2001 a pre namietané porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu z 26. novembra 2009 v konaní sp. zn. 8 C 19/2001, uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) z 29. apríla 2010 v konaní sp. zn. 5 Co 81/2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 12. mája 2011 v konaní sp. zn. 3 Cdo 45/2011.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa na základe žaloby podanej okresnému súdu 13. októbra 1997 domáhali proti JUDr. J. J., správcovi konkurznej podstaty

úpadcu Ž., s. r. o., B. (ďalej len „žalovaný v 1. rade“), určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré sa viedlo pod sp. zn. 8 C 146/97, neskôr pod sp. zn. 8 C 19/2001. Okresný súd v neskoršom štádiu konania uznesením č. k. 8 C 19/2001-618 z 27. marca 2008 rozšíril okruh účastníkov na strane žalovaných (žalovaní v 2., 3., 4. a 5. rade).

Postup okresného súdu v označenom konaní napadli sťažovatelia sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy doručenu ústavnému súdu 9. marca 2009. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 103/09-39 z 28. júla 2009 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj porušenie ich práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 8 C 19/2001 a súčasne prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Nález ústavného súdu na základe doručenia účastníkom konania nadobudol právoplatnosť 14. augusta 2009.

V období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sťažovateľka v 2. rade podaním z 25. septembra 2009 adresovaným okresnému súdu vzala svoj žalobný návrh späť. Sťažovateľ v 1. rade podaním z 28. septembra 2009 adresovaným okresnému súdu vzal späť svoju žalobu proti žalovanému v 1. rade, ako aj proti žalovaným v 2., 3. a 5. rade. Zároveň navrhol okresnému súdu zmenu žalobného petitu.

Okresný súd na základe uvedených procesných podaní uznesením č. k. 8 C 19/2001-791 z 26. novembra 2009 konanie o návrhu sťažovateľky v 2. rade zastavil a zastavil aj konanie o návrhu sťažovateľa v 1. rade proti žalovaným v 1., 2., 3. a 5. rade. Tým istým uznesením okresný súd uložil sťažovateľom povinnosť nahradiť jednotlivým žalovaným trovy konania. Žalovaným v 2. a 5. rade okresný súd právo na náhradu trov konania nepriznal.

Sťažovatelia prvostupňové uznesenie okresného súdu vo výrokoch o povinnosti nahradiť trovy konania žalovaným napadli odvolaním, v ktorom okrem iného uviedli, že uznesenie okresného súdu *„je vydané predčasne a to preto, lebo súd bol povinný najskôr rozhodnúť o zmenenom návrhu žalobcu zo dňa podania 28.9.2009...“*. Následne vo vzťahu

k napadnutým výrokom navrhovali aplikáciu § 150 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

Krajský súd uznesením č. k. 5 Co 81/2010-802 z 29. apríla 2010 o odvolaní sťažovateľov rozhodol tak, že *„uznesenie súdu prvého stupňa v napadnutej časti týkajúcej sa uloženia povinnosti navrhovateľom v 1. a 2. rade zaplatiť odporcom v 1. a 3. rade náhradu trov konania a v časti týkajúcej sa uloženia povinnosti navrhovateľke v 2. rade zaplatiť odporkyni v 4. rade náhradu trov konania, potvrdzuje“*. Dospel pritom k záveru, že *„k späťvzatiu návrhu nedošlo pre správanie sa odporcov, keďže nedošlo k splneniu toho, čoho sa návrhom navrhovateľa domáhali, a preto nie je možné pri rozhodovaní o náhrade trov konania postupovať podľa § 146 ods. 2 druhá veta OSP“*. Krajský súd nezistil ani dôvody na aplikáciu § 150 OSP na prerokovávaný prípad.

Uznesenie krajského súdu i prvostupňové uznesenie okresného súdu napadli sťažovatelia dovolaním, ktorého prípustnosť opierali o § 239 ods. 2 písm. a) OSP a dovolacím dôvodom malo byť nesprávne právne posúdenie veci a porušenie § 94 ods. 3 OSP, ktoré malo za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením z 12. mája 2011 v konaní sp. zn. 3 Cdo 45/2011 dovolanie sťažovateľov odmietol. Dospel k záveru, že *„dovolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým odvolací súd potvrdil výroku súdu prvého stupňa o náhrade trov.“*, pričom *„takéto uznesenie je v § 239 ods. 3 O. s. p. zaradené medzi uznesenia, v prípade ktorých je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená. Dovolanie žalobcov by v dôsledku toho mohlo byť procesne prípustné len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú uvedené v § 237 O. s. p. ...“*. V tejto súvislosti najvyšší súd uviedol, že sťažovatelia *„procesné vady konania v zmysle § 237 O. s. p. nenamietali; ich existencia v dovolacom konaní nevyšla ani najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit.“*

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovatelia k otázke dĺžky prebiehajúceho konania poukazujú na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 103/09-39 z 28. júla 2009 uviedli, že okresný súd *„nerešpektoval tento nález ÚS a od podania sťažnosti zo dňa 5.3.2009*

po dobu 2,5 roka konal nekonceptne a neefektívne, čím boli spôsobené ďalšie bezdôvodné prietahy“. Podľa názoru sťažovateľov sa ústavný súd v skoršom náleze zaoberal prietahmi v postupe okresného súdu „*nedôsledne, lebo tento spor nebol a nieje sporom právne a skutkovo mimoriadne náročným vo veci, lebo jeho základ nevyplýva z čias privatizácie jednoducho preto, lebo žalovaný Ž., s. r. o. neexistoval“.* Aj pochybenia všeobecných súdov konajúcich v ich veci je možné „*charakterizovať ako konania v rozpore s čl. 48 ods. 2 Ústavy, teda konanie s prietahmi, ako aj konania nespravodlivé, čo malo za následok porušenie Čl. 6 ods. 1 Dohovoru“.*

Ústavný súd prijal uznesením č. k. III. ÚS 3/2012-17 z 17. januára 2012 sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie, a to v časti namietajúcej porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 8 C 19/2001 v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 103/09-39 z 28. júla 2009. Vo zvyšnej časti ústavný súd sťažnosť sťažovateľov odmietol.

Ústavný súd 27. januára 2012 vyzval prostredníctvom jeho predsedu okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti, zaslanie relevantného súdneho spisu a na oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. Predseda okresného súdu 29. februára 2012 ústavný súd informoval, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, avšak vyjadrenie a k sťažnosti a predmetný súdny spis bude možné zaslať až po jeho vrátení z krajského súdu, ktorý rozhodoval o odvolaní.

Vyjadrenie k vecnej stránke sťažnosti a súdny spis doručil okresný súd ústavnému súdu 30. augusta 2012. Uvádza, že konanie o určenie vlastníckeho práva je spor „*náročný na dokazovanie. Navrhovatelia žalovaný výrok súdu v priebehu konania menili, k jednotlivým zmenám návrhov sa zakaždým odporcovia písomne vyjadrovali“.* Priebeh konania po 14. auguste 2009 (právoplatnosť nálezu ústavného súdu vo veci sp. zn. III. ÚS 103/09) okresný súd chronologicky rekapituluje:

„Konajúci sudca... úpravou zo dňa 14.08.2009 určil termín pojednávania na 02.10.2009. Navrhovatelia faxovým podaním doručeným 28.09 a 29.09.2009, ktoré doplnili predložením jeho originálu dňa 01.10.2009 návrh proti odporcom v 1, 2, 3 a 5 rade zobrali späť a okrem toho v tomto podaní zmenili žalovaný výrok súdu. Vzhľadom na uvedené bolo pojednávanie dňa 02.10.2009 odročené s tým, že odporcovia sa k podaniu navrhovateľov vyjadria písomne. Svoje vyjadrenia doručili súdu postupne v priebehu mesiaca október 2009, na základe nich súd uznesením 8C 19/01-791 zo dňa 26.11.2009 konanie o návrhu navrhovateľky 2 zastavil a konanie o návrhu navrhovateľa 1 voči odporcom 1, 2, 3 a 5 zastavil a zároveň rozhodol o trovách konania. Voči uvedenému uzneseniu navrhovatelia podali odvolanie a z toho dôvodu bol spis úpravou zo dňa 22.12.2009 predložený na Krajský súd Nitra, ktorý spis vrátil dňa 11.02.2010 ako predčasne predložený s tým, že odvolanie nebolo doručené ostatným účastníkom konania. Po odstránení vytýkanej vady bol spis úpravou zo dňa 11.03.2010 opätovne predložený na Krajský súd Nitra, ktorý uznesením 5Co 81/10-802 zo dňa 29.04.2010 napadnuté uznesenie potvrdil a spis vrátil tunajšiemu súdu 27.05.2010. Konajúci sudca po doručení krajského uznesenia úpravou zo dňa 25.06.2010 určil vo veci termín pojednávania na deň 01.10.2010. Po vydaní termínu pojednávania bolo doručené dovolanie navrhovateľov dňom 12.07.2010. Úpravou zo dňa 20.07.2010 bol zrušený termín pojednávania a spis bol predložený na Najvyšší súd SR, ktorý predmetný spis 09.02.2011 vrátil tunajšiemu súdu ako predčasne predložený vzhľadom na to, že dovolaním napadnuté uznesenie nebolo doručené právnemu zástupcovi odporcov 3 a 4 a okrem toho dovolanie nebolo doručené odporcom 1 – 5. Po odstránení vytýkaného nedostatku bol spis úpravou zo dňa 08.03.2011 opätovne predložený na Najvyšší súd, ktorý uznesením 8Cdo 45/11-826 zo dňa 12.05.2011 dovolanie odmietol a spis vrátil tunajšiemu súdu 17.05.2011. Po doručení predmetného uznesenia úpravou zo dňa 16.06.2011 bol určený vo veci termín pojednávania na deň 09.09.2011, na ktorom súd vo veci meritórne rozhodol a to tak, že návrh zamietol. Navrhovatelia podali voči rozsudku v zákonnej lehote odvolanie, preto bol spis úpravou zo dňa 22.11.2011 predložený na Krajský súd Nitra. Odvolací súd uznesením 5Co 316/11-854 zo dňa 31.07.2012 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na konanie. Vzhľadom na to, že konajúci sudca vo období od 14.08 do 20.08.2012 čerpá

riadnu dovolenku, po jeho návrate bude bezodkladne vo veci urobený procesný úkon v súlade s odôvodnením druhostupňového rozhodnutia.“

Okresný súd je toho názoru, že „v období od 14.08.2009 sa nevyskytli žiadne prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. O. s. p.“ a že v tomto období „zo strany sťažovateľov neboli spôsobené prietahy v konaní, avšak prietahy... v uvedenom konaní neboli spôsobené ani zo strany súdu, ktorý vykonával jednotlivé úkony promptne a plynule“. Okresný súd zdôraznil časté zmeny žalobného petitu a okruhu odporcov zo strany sťažovateľov, ktorými bolo poznačené celé konanie. Opätovne vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Vyjadrenie okresného súdu zaslal ústavný súd 3. septembra 2012 sťažovateľom s možnosťou zaujať k nemu stanovisko. Rovnako sťažovateľov požiadal o vyjadrenie sa k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu doručili 14. septembra 2012 ústavnému súdu svoje stanovisko. Súhlasia s upustením od ústneho pojednávania a k veci vyjadrujú nesúhlas s názorom okresného súdu o náročnosti konania o prerokovávanej určovacej žalobe, pretože „o podobný určovacích žalobách je množstvo publikovaných rozhodnutí – judikátov a stanovísk nie len ÚS SR, ale aj NS SR. Základom celého dlhotrvajúceho sporu je skutočnosť, že súd po podanej žalobe dňa 13.10.1997 nezabezpečil predmet sporu proti scudzovaniu a likvidovaniu (búraním), kedy bol účastníkom konania iba JUDr. J. J., správcom konkurznej podstaty Ž., s .r. o... S. toto pochybenie súdu využil a predmetné nehnuteľnosti odpredal, pričom si nesplnil svoju povinnosť podľa § 101 ods. 1 O. s. p., aby pravdivo informoval súd, že nehnuteľnosti odpredal s označením tých účastníkov, ktorých mal súd pripustiť do konania podľa § 95 ods. 1 s poukazom na § 92 ods. 2 O. s. p... Z uvedeného dôvodu je potom zrejmé, že navrhovatelia museli postupovať podľa § 95 ods. 1 a § 92 ods. 2 O. s. p. a určovať, ktorých účastníkov má súd pripustiť do konania na strane odporcov.“. Sťažovatelia tvrdia aj nesprávnu činnosť okresného súdu, ktorý nevyhoviel ich dôkazným návrhom „zásadného významu“ týkajúcim sa nadobudnutia vlastníckeho práva žalovaným v 1. rade. Rovnako poukazujú na opätovné vrátenie spisu vyšším súdom okresnému súdu z dôvodu predčasného predloženia.

Z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že ku dňu rozhodovania o sťažnosti nie je predmetné konanie právoplatne skončené vo vzťahu k sťažovateľovi v 1. rade. Pokiaľ však ide o sťažovateľku v 2. rade, okresný súd uznesením č. k. 8 C 19/2001-791 z 26. novembra 2009 konanie o jej návrhu zastavil, a to na základe späťvzatia žaloby. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 21. júna 2010, teda ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci

v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

1. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto na splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Jednou zo základných pojmových náležitostí s'ťažnosti podľa čl. 127 ústavy je teda požiadavka smerovania s'ťažnosti proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv s'ťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého s'ťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05, III. ÚS 355/2012). Ústavný súd preto v rámci svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 41/07, II. ÚS 46/07, I. ÚS 96/07, II. ÚS 214/08) prezentuje už ustálený záver, že základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa poskytuje ochrana len vtedy, ak bola s'ťažnosť ústavnému súdu predložená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného základného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo.

Ako už bolo uvedené, okresný súd konanie o návrhu s'ťažovateľky v 2. rade právoplatne zastavil ešte pred podaním s'ťažnosti ústavnému súdu. Preto v čase jej doručenia už k porušovaniu základného práva s'ťažovateľky v 2. rade na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ani k porušovaniu jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote okresným súdom v žalovanom konaní nemohlo dochádzať. Ďalšie meritórne posudzovanie ústavne relevantnej príčinnej súvislosti medzi postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 8 C 19/2001 a označeným právami s'ťažovateľky v 2. rade by tak už za žiadnych okolností nemohlo naplniť účel konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože poskytnutie účinnej ochrany základnému právu s'ťažovateľky v 2. rade zaručenému

čl. 48 ods. 2 ústavy i jej právu zaručenému čl. 6 ods. 1 dohovoru je v preukázaných skutkových okolnostiach (právoplatne zastavenie konania okresného súdu o jej návrhu) vylúčené. Ústavný súd preto sťažnosti sťažovateľky v 2. rade nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

2. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup okresného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Základnými kritériami hodnotenia veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Ústavný súd sa pri posudzovaní tohto kritéria nemal dôvod odchyliť od názoru už vysloveného v náleze v skoršej veci sp. zn. III. ÚS 103/09, kde uviedol, že z právneho i skutkového hľadiska možno čiastočne súhlasiť s názorom, že ide o zložitejšiu vec, na čo poukazuje aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti. Na priebeh konania mohli mať vplyv aj okolnosti na strane sťažovateľov, ktorí „*podávali vo veci množstvo procesných návrhov, okrem toho menili aj okruh účastníkov*“, a tiež to, že ich nárok úzko súvisel s ďalšími majetkovými nárokmi, ktoré boli predmetom iných sporov medzi týmito účastníkmi.

Ústavný súd však vzhľadom na skutočnosť, že posudzuje len úsek konania po 14. auguste 2009, považuje za potrebné zdôrazniť, že z priebehu a charakteru procesných úkonov súdu a účastníkov konania v posudzovanej fáze nevyplývali také nové právne a skutkové okolnosti, ktoré by boli spôsobilé zásadným spôsobom ovplyvniť náročnosť okresným súdom prerokovávanej veci. Okresný súd musel reagovať na podanie sťažovateľa v 1. rade obsahujúce čiastočné späťvzatie žaloby a zmenu jej petitu, pričom jeho procesné

rozhodnutie (z 26. novembra 2009) vyvolalo podanie opravných prostriedkov (odvolanie, dovolanie), pri vybavovaní ktorých sa činnosť prvostupňového súdu sústreďí výlučne na zabezpečenie podkladov na rozhodnutie vyššieho súdu. Po rozhodnutí najvyššieho súdu o dovolaní okresný súd nariadil pojednávanie, na ktorom neprebehlo žiadne dokazovanie a na ktorom vyhlásil rozhodnutie vo veci. Následne bolo proti meritórnemu rozsudku podané odvolanie.

Správanie sťažovateľa v 1. rade ako druhé kritérium významné pre posúdenie možného porušenia jeho označených práv hodnotí ústavný súd ako dostatočne aktívne a súčinnosťné. Ústavný súd sa však po preštudovaní súdneho spisu stotožňuje s tvrdením okresného súdu o procesných návrhoch sťažovateľa v 1. rade (a napokon aj o ním podávaných opravných prostriedkoch), ktoré mali za následok predĺženie konania. V tejto súvislosti ústavný súd stabilne judikuje, že využitie možností daných sťažovateľom procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie ich práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 31/01). V takomto prípade však zodpovednosť nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04).

Pokiaľ ide o tretie kritérium spočívajúce v postupe okresného súdu, ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu zistil, že okresný súd na jednotlivé procesné podania účastníkov konania reagoval dostatočne rýchlo. Obdobia súvislejšej nečinnosti sa teda v postupe okresného súdu po 14. auguste 2009 nevyskytli.

K porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však môže dôjsť nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99).

Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že okresný súd nepostupoval správne pri zabezpečovaní podkladov na rozhodovanie vyšších súdov o podaných opravných prostriedkoch účastníkov konania.

Po podaní odvolania sťažovateľov proti uzneseniu č. k. 8 C 19/01-791 z 26. novembra 2009 okresný súd predložil 22. decembra 2009 vec krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd vrátil 11. februára 2010 spis okresnému súdu ako „*predčasne predložený*“, pretože okresný súd nerešpektoval § 209a ods. 1 OSP, podľa ktorého ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete (procesné prekážky brániace meritórnemu prerokovaniu odvolania, pozn.), doručí súd prvého stupňa bezodkladne odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov, aby sa k odvolaniu vyjadrili. Okresný súd musel po vrátení spisu svoje procesné pochybenie napraviť a až následne, 11. marca 2010, predložil vec opätovne krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.

Rovnako aj po podaní dovolania sťažovateľov proti odvolaciemu uzneseniu krajského súdu č. k. 5 Co 81/10-802 z 29. apríla 2010 okresný súd predložil 20. júla 2010 spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní. Najvyšší súd však 9. februára 2011 vrátil spis okresnému súdu ako „*predčasne predložený, lebo 1/ dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nebolo dosiaľ doručené právnomu zástupcovi žalovaných 3/ a 4/..., takže nie je právoplatné, 2/ dovolanie nebolo doručené žalovaným 1/ až 5/, v dôsledku čoho im nebola vytvorená procesná možnosť vyjadriť sa k tomuto opravnému prostriedku*“.

Napokon za nesprávny postup okresného súdu, ktorý zapríčinil spomalenie postupu v žalovanom konaní, treba považovať aj opomenutie okresného súdu rozhodnúť o návrhu sťažovateľa v 1. rade z 28. septembra 2009 na zmenu žalobného petitu (zúženie rozsahu nehnuteľností, vo vzťahu ku ktorým navrhoval určenie vlastníckeho práva, rozšírenie o návrh na vydanie nehnuteľných vecí). Toto pochybenie viedlo k zrušeniu meritórneho rozsudku okresného súdu č. k. 8 C 19/2001-842 z 9. septembra 2011, a to uznesením krajského súdu č. k. 5 Co 316/11-854 z 31. júla 2012. Krajský súd v odôvodnení svojho zrušovacieho uznesenia konštatoval, že „*hoci prvý rozsudok súdu prvého stupňa bol zrušený pre viaceré procesné pochybenia, súd prvého stupňa sa v konaní opätovne dopustil*

procesných pochybení, ktoré viedli odvolací súd k opätovnému zrušeniu rozsudku súdu prvého stupňa a vráteniu veci súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, pričom vecne sa návrhom navrhovateľa potom ani nezaoberal... Súd prvého stupňa odstráni procesné pochybenia a následne vo veci rozhodne...“. Ústavný súd pritom považuje za potrebné podotknúť, že i samotný sťažovateľ v 1. rade na konštatovaný nedostatok okresný súd upozorňoval v odvolaní podanom proti jeho uzneseniu č. k. 8 C 19/2001-791 z 26. novembra 2009. Okresný súd sa v tomto prípade rozhodujúcou mierou podieľal na spomalení priebehu konania v období od 9. septembra 2011 do 10. augusta 2012, keď mu bol spis z krajského súdu po rozhodnutí o odvolaní vrátený. Navyše, po zrušujúcom uznesení krajského súdu bude teda povinnosťou okresného súdu v ďalšom priebehu konania odstrániť procesné pochybenie rozhodnutím o návrhu na zmenu petitu žaloby, a až následne bude môcť rozhodnúť v merite, čo spôsobí ďalšie predĺženie konania.

Ústavný súd tak dospel k záveru, že hoci k predĺženiu konania v období po 14. auguste 2009 prispel aj sťažovateľ čiastočným späťvzatím žaloby, podaním návrhu na zmenu žalobného petitu, ako aj podávaním opravných prostriedkov, nesprávny postup okresného súdu pri vybavovaní týchto podaní má v konečnom dôsledku za následok, že žalované konanie stále nie je právoplatne ukončené. Využívanie procesných práv sťažovateľom v 1. rade teda viedlo k predĺženiu konania, ak by však na tieto podania okresný súd reagoval v súlade s príslušnými ustanoveniami OSP, s veľkou pravdepodobnosťou možno predpokladať, že v merite by už v súčasnosti bolo právoplatne rozhodnuté.

Pri komplexnom posúdení hodnotenej fázy konania okresného súdu sp. zn. 8 C 19/2001 ústavný súd nemohol opomenúť skutočnosť, že porušenie základného práva sťažovateľa v 1. rade zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy i jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu sp. zn. 8 C 19/2001 už nálezom v konaní sp. zn. III. ÚS 103/09 bolo právoplatne konštatované. Súčasne v uvedenom náleze ústavný súd prikázal okresnému súdu postupovať v označenom konaní bez zbytočných prietáhov.

Na podklade všetkých rekapitulovaných a hodnotených zistených skutočností ústavný súd konštatuje, že okresný súd v posudzovanej fáze konania nerešpektoval dôsledne

§ 6 OSP, podľa ktorého v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná. V úseku konania po 14. auguste 2009 tak neboli naplnené požiadavky plynúce zo základného práva sťažovateľa v 1. rade na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov a z jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote. Ústavný súd preto rozhodol o porušení týchto práv sťažovateľa v 1. rade (bod 1 výroku tohto nálezu).

3. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vo veci sp. zn. III. ÚS 103/09 už ústavný súd okresnému súdu autoritatívne adresoval príkaz na konanie bez prietáhov, ktorý je platný a účinný do právoplatného skončenia veci všeobecnými súdmi. Preto nebolo potrebné opätovne prikázať okresnému súdu konať v žalovanom konaní bezprietáhovo.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa v 1. rade garantovaného mu čl. 48 ods. 2 ústavy i čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadostučinenia.

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení vzal do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľa v 1. rade, jeho správanie počas predmetného konania, a aj tú skutočnosť, že ústavný súd vo veci opakovane zistil porušenie základného práva.

Sťažovateľ v 1. rade žiadal priznať primerané finančné zadostučinenie v sume 5 000 €. Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu považuje za primerané priznať mu sumu 1 000 € (bod 2 výroku nálezu).

Pri určovaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera ESLP, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ v 1. rade požadoval náhradu trov konania v sume 468,95 €, pričom navrhovanú sumu bližšie nešpecifikoval.

Sťažovateľovi v 1. rade vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom JUDr. J. H. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Pokiaľ ide o stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré sťažovateľ v 1. rade prostredníctvom svojho právneho zástupcu doručil 14. septembra 2012, ústavný súd za tento úkon právnej služby náhradu nepriznal, pretože predmetné stanovisko nevnieslo do prípadu žiadne rozhodujúce nové skutkové okolnosti, prípadne zásadnú novú právnu argumentáciu, ktorá by na posúdenie sťažnosti mala vplyv.

Obidva uznané úkony právnej služby boli vykonané v roku 2011. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovení § 11 ods. 3 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 741 € pre úkony v roku 2011), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2011 odmenu vo výške 123,50 €. K tejto sume ústavný súd pripočítal režijný paušál za dva úkony právnej pomoci, a to dvakrát 7,41 €. Trovy právneho zastúpenia teda dosiahli výšku 261,82 €. Keďže advokát je platiteľom dane

z pridanej hodnoty, priznal mu ústavný súd k tejto sume 20 % podľa § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky.

Priznaná náhrada trov právneho zastúpenia tak spolu predstavuje 314,18 € (bod 3 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľa v 1. rade (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 ods. 1 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2012